

גישות ואסכולות במדעי המדינה

מהפוליס ועד גלובליזציה

מטלת סיכום הקורס :

שימוש בגישות השונות שנלמדו בקורס כדי לבחון את תופעת הגלובליזציה
האמצעי : בחינה ביקורתית והדיון על הספר של נדב אייל, המרד נגד הגלובליזציה.

מרצה : ד"ר דורון נבות

מגישה : קונטנטה חלי

18/11/19

על מנת לדון בספרו של נדב אייל "המרד נגד הגלובליזציה" ראשית יש מקום להבין מהי גלובליזציה, מהי תופעת הגלובליזציה ובכלל זאת המשגת הגלובליזציה שעליה הוא כותב.

בעשורים האחרונים מתרחשים בעולם תהליכים רבי עוצמה המכונים גלובליזציה, לתהליכים אלה יש השפעה על הכלכלה, החברה, היישובים, התרבות והמנהגים, ואף על חיי היום יום של תושבי כל המדינות.

תהליכי הגלובליזציה מאופיינים בפתיחות והסרת מחסומי הגבולות המדיניים, והם מאפשרים מעבר של מוצרים, הון, אנשים, מידע ורעיונות במהירות ממדינה למדינה. כך יוצרת הגלובליזציה חברה אנושית אחידה יותר, שבה חברות ומדינות משולבות ותלויות יותר אחת בשנייה.

מדינות, קהילות, חברות כלכליות וגם אנשים בודדים מכל העולם יכולים ליצור קשרים הדוקים אלה עם אלה: כלכלות, תרבויות ותנועות פוליטיות משתלבות זו בזו. ובני האדם מתנהגים במידה רבה כאילו העולם כולו הוא יחידה אחת. יש המכנים את העולם של ימינו "כפר גלובלי".

ראשיתם של תהליכי הגלובליזציה הוא במחצית השנייה של המאה ה-19, אולם החל מהמחצית השנייה של המאה ה-20 חלו האצה וחיזוק בתהליכים הגלובליים. הגורמים העיקריים שזירזו חיזוק את תהליכי הגלובליזציה הם: התפתחויות כלכליות-פוליטיות, והתפתחויות טכנולוגיות-תקשורתיות.

תהליך הגלובליזציה מתייחס לסדר עולמי חדש בו גבולות מדיניים אינם מהווים מכשול להעברת הון אנושי, תרבותי וכלכלי ובו הכלכלה נשלטת על ידי תאגידים בינלאומיים והשפעתה ניכרת גם ביצירת תרבות כלל עולמית בעלת מאפיינים דומים.

השפעת הגלובליזציה ניכרת במגוון תחומי חיינו, החל בכלכלה, דרך ניוד גיאוגרפי של אנשים, סחורות וידע. היחלשות כוחה של המדינה הלאומית והתגברות כוחות שוק גלובליים כלכליים אשר משפיעים גם על תהליכים פוליטיים. הגלובליזציה מייצגת תהליך של האחדת שווקים לאומיים לכדי שווקים בינלאומיים ופתיחתם כלפי השוק הכלכלי העולמי, לכדי יצירת עולם הומוגני יותר בכל הנוגע לשאיפות כלכליות, אשר פחות שייכות למדינות לאום ויותר לחברות ותאגידים חוצי יבשות ומדינות.

לא ניתן להתעלם מהתמורות האדירות שחוללה הטכנולוגיה המודרנית ובעיקר זו של העשורים האחרונים בדמות האינטרנט, התקשורת והעברת המידע מן האדם הפרטי ובכלל זאת אל מוסדות וארגונים, הוזלת עלויות מעבר סחורות, הגעה ממקום למקום בזמן קצר ובמחיר נמוך יותר מאשר בעבר.

באמצעות הטכנולוגיות החדשות שמובילות לשיפורים גם בדרכי תחבורה, עומדות בפני חלקים רחבים באוכלוסיית העולם אפשרויות שלא היו להם קודם. אנשים יכולים לנהל תקשורת מכל מקום, מבלי לצאת מהבית וכך גם לבצע עסקאות ולנהל פרויקטים בקנה מידה עולמי.

ביטוי נוסף לתופעת הגלובליזציה היא היכולת שלנו כפרטים לרכוש פריטי לבוש של מותגים בינלאומיים, מכשירים וחלקים שונים של טכנולוגיות שונות, המיוצרים במדינות כמו הודו, סין ועוד, ומשם משווקות בעולם כולו תחת מותג אירופאי.

תהליך הגלובליזציה מעורר תגובות רבות, הסכמות, ביקורות ותיאוריות שונות בנוגע לאופן בו הוא משפיע על חיינו, ברמה האישית והעולמית.

בחרתי בספרו של נדב איל, "המרד נגד הגלובליזציה" מאחר ואיל מציג את התהוותו של תהליך זה, בדגש על התפתחותה של המהפכה התעשייתית וכבעלת השלכות על רמת החיים של האוכלוסייה האנושית ויחסי הגומלין העולמיים שהוא האיץ ופיתח.

איל משתמש בתיאור אירועים היסטוריים חברתיים וכלכליים והן בסקירות עיתונאיות וראיונות שביצע לאורך שנותיו כעיתונאי.

איל מדגיש את הפערים שהגלובליזציה מושתת עליהם, פערים חברתיים וכלכליים שבלעדיהם היא אינה יכולה להתקיים. קשרי הגומלין הבינלאומיים מושתתים על הפערים הללו ושואבים מהם הזדמנויות לפיתוחים כלכליים ויצירת הון, בעיקר עבור אלו שההון מצוי בידיהם.

תהליך הגלובליזציה מאפשר פריצת גבולות מדינתיים, רכישת סחורות ממדינות רחוקות בהן כוח העבודה הוא זול ביחס לכוח העבודה במדינת המוצא של מזמין הסחורות. דבר שמביא לעידוד הסחר והשוק הבינלאומי. איל מציג את הגלובליזציה, ההתייחסויות השונות כלפיה ובעיקר מדגיש כי זהו אינו תהליך אוטופי וקלישאתי המוביל להיווצרותו של כפר גלובלי מאוחד, אלא תהליך אשר טומן בחובו היבטים מורכבים שמשפיעים על חיי כולנו ומעבר לכך, מכתיבים את הלך מחשבתנו, התנהלותנו הכלכלית, התרבותית, פוליטית ומדינית. איל רואה בגלובליזציה כלי להרחבת האליטה הגלובלית, לאלו היודעים לרכוש ידע, ללמוד ולהשתמש בידע שהם צוברים באמצעות עצמם. היכולות הזו, שהגלובליזציה מאיצה עם שלל הטכנולוגיות שמעוברות בין מדינות, מייצרת לפי איל, אליטה גלובלית רחבה יותר שכוחותיה טמונים בארצות נחשלות כלכלית (עמ' 49, 50).

איל גם מדגיש את חשיבותה של הגלובליזציה ביצירת תודעה אוניברסלית ושכך טמון הרבה מכוחה, היות וברגע שאנשים מחוברים ברעיונות ובתודעה, כוחם רב יותר מאשר שלטונות ומשטרים.

לצד היתרונות אותם מציג איל, הוא מציג את הצדדים הפחות פופולריים של תהליכי הגלובליזציה בעולמנו. זיהום אוויר, שיעבוד, הרחבת פערים בין בעלי ההון שמקורם בעיקר במדינות מפותחות ומתועשות במערב אל מול אלו שידם לא משגת את הממון ומקורם לרוב במדינות העניות של אפריקה והמזרח. בעוד כלכלת העולם מושתתת, על יצור ומשאבים של מדינות אפריקה והמזרח, אזרחיהן אינם זוכים להנות מהתפוקות והרווחים והמתעשרים הם ברובם אירופאים, אמריקאים או סינים.

הסחר הבינלאומי שמושתת פחות על מדינות כשחקניות המפתח במיקוח ובמשא ומתן ויותר על ארגונים, חברות וקבוצות, הוביל לכך שמליציות וחברי מאפיה מקיימים סחר בינלאומי עם מדינות וחברות בינלאומיות של משאבים וכוח אדם ובכך בעצם הם שולטים על שטחים נרחבים ומקיימים פעולות ונורמות שאינן סרות לחוקים בינלאומיים של שמירה על זכויות אדם. בארצות אפריקה ואסיה מועסקים מבוגרים ללא תנאי עבודה מעוגנים בחוק עבור שכר זהים במושגים של כלכלת העולם ואין מי שאוכף העסקת ילדים וניצולם, בידעה או חוסר רצון לידעה של עסקני הגלובוס המרוויחים מעבודתם סכומים שאותם עובדים ככל הנראה לא יכולים אף לחלום עליהם. ההשפעה הגלובלית, לפי מה שמתאר איל, באה לידי ביטוי גם בהרס הסביבה האקולוגית במרחבים עצומים המשמשים לכריית מחצבים ומשאבי טבע אחרים, אומנם לרוב באופן עקיף, אולם ידו של תהליך הגלובליזציה מורגשת היטב. ובכל זאת, על אף הצדדים הכואבים של הגלובליזציה, איל מציין כי ישנן השלכות כלכליות חיוביות גם ברמה המקומית במדינות אפריקה השונות המספקות מחצבי טבע.

איל משרטט ביצירתו את קווי ההתנגדות לגלובליזציה ולא במקרה נקרא ספרו "המרד נגד הגלובליזציה". תחילת ספרו מוקדש להסברים והמשגות הנוגעים למרכיבי הגלובליזציה ומאפייניו, ומציגים את יתרונותיה והתמורות שהיא טומנת בחובה לצד החסרונות והחלקים הכואבים שלה. רובו של הספר מתייחס לתהליכי ההתנגדות שיצרה המודרניזציה ותאוצתם של תהליכי הגלובליזציה. איל מציג את ההתנגדויות שנפוצות בקרב אסלמיסטיים ונוצרים כאחד ובקרב פוליטיקאים. המשבר הכלכלי העולמי של שנת 2008 הוביל להחרפת הכוח הכלכלי של מדינות רבות בעולם, גם מדינות אירופאיות ושינה עוד יותר את אופן ההתנהלות הכלכלית בעולם. התנודות הכלכליות ומצב בו מדינות תלויות בעצם בכוחות שוק יבשתיים או עולמיים, הובילו ליצירת התנגדות גם בקרב אנשים פרטיים, קבוצות אזרחיות וארגונים, כולם רואים בגלובליזציה את הגורם לנוקים בחייהם.

איל ממשיג וממחיש את הגלובליזציה באמצעות אירועים שהתרחשו ברחבי הגלובוס כולו ומתאר תהליכים של אלימות ושינויים כלכליים וחברתיים אותם הוא מקשר לתהליך הגלובליזציה. בהקשר הישראלי איל רואה את התנהלותה של ישראל כמשתלבת באופן מוצלח בעידן הגלובלי אולם במחיר של הדרת הזר, שחיתות וגזענות וקורא לשינוי בתפיסות אלה על מנת להמשיך ולהתקיים באופן מוצלח במרחב גלובלי בעל רעיונות מודרניים.

ספרו של איל מציג גישות תיאורטיות שונות, שדרכן ניתן להסתכל על העולם והמציאות הפוליטית מחד, אלה הרואות את יתרונותיה והתמורות החיוביות שלה ומאידך, אלה הרואות בה איום על הישרדות האנושות והחסרונות הגלומים בה ובתהליכים שלה. איל עצמו לדעתי מציג את שני צידי המתרס, הוא מתייחס לתמורות ולעלייה ברמת החיים באופן כלל עולמי, גם בקרב אוכלוסיות עניות הכוללות עליה בשכר מינימום ומקומות עבודה רבים הנפתחים במדינות בעלות תפוקת ייצור גבוהה. לצד זאת, הוא מציין את יתרונותיה של הטכנולוגיה חוצת הגבולות המאפשרת להעביר רעיונות ומסרים בלי הצורך להיפגש ולהמתין, הכל זמין ונכון לרגע. מבחינתו התודעה היא המניע הגלובלי החזק ביותר וכאשר זה יכול להיות מועבר בקלות ובמהירות יש יתרונות מובהקים לעידן הגלובלי, מנגד, איל מסמן גם את החסרונות בדמותם של חלוקה לא שווה של המשאבים הכלכליים ואחיזה של נתח השוק הגלובלי העיקרי בידי מעטים, בעוד הרבים אינם בעלי הון גדול והוא מתייחס גם לאיבוד כוחה של המדינה הלאומית. איל אינו מצייר תהליך זה כשלילי או חיובי בהכרח, איל מציג ומשרטט תהליך מורכב בעל השלכות והשפעות רבות.

אי השוויון בחלוקת ההון והמשאבים ותיאורו את עליית תנועות ההתנגדות לגלובליזציה תואמים את רעיונותיה של הגישה המרקסיסטית שביסודה מושתת על ההבחנה בחוסר שוויוניות מעמדית ופערים בין עניים לעשירים. ההתנגדות מבוססת על רעיונות מודרניים אשר רואים בתהליך הגלובלי אינטרס המקדם רק את בעלי הכוח הכלכלי וככזה המאיץ פערים וחלוקה לא שיוניות של רווחים. ואומנם, יש בספרו חלקים הממחישים זאת על בשרן של מדינות אפריקה ובעיקר על בשר תושביהן העובדים בתנאים ללא תנאים, כאשר אלו הקוצרים את הרווחים הם מנהיגי המליציות וקבוצות אלימות אחרות ומנהלי התאגידים הכלל עולמיים שיושבים בקצהו האחר של העולם. דוגמאות אלה ממחישות את הניכור והעיוורון של החברה הגלובלית אל מול הצדדים ההרסניים של תהליכי הגלובליזציה.

איל ממחיש את כוחם של המוצרים ואת כוחות ההיצע והרכישה הקיימים בכל העולם, גם במדינות עניות מאוד, איל מציג את הניצול שמתרחש באסיה ובאפריקה, דוגמאות לאותן חוסר שוויון כלכלי וחברתי הקיים

בעולמנו ואף מעמיק הודות לגלובליזציה . אי הצדק בחלוקה מתייחס גם לסביבה ולא רק למשאבים הכלכליים שנתחם הגדול אינו בר השגה עבור רוב קבוצות האוכלוסייה. איל מציג את הפגיעה בקהילות ואסונות אקולוגיים באותן ארצות בהן נעשה ניצול של מחצבי טבע וניצול משאבים אנושיים למטרות רווח. באמזונס יערות שלמים הולכים ונכחדים, בקונגו אוכלוסיית הקופים קרובה גם היא להיות בסכנת הכחדה, בסין קיים זיהום אוויר גבוה וחוקרים רבים מזהירים מפני תהליכים בלתי הפיכים מבחינת הנוק שגורמת האנושות.

בעמודי הספר האחרונים איל מדבר בשבחם של התהליכים החברתיים שהתחוללו במדינת ישראל בעשור האחרון והתמורות שלהם על חיי אזרחי המדינה. בפרק החותם את ספרו , איל משרטט את דמותו של הישראלי, המורכב ממזרח ומערב, מוצאו האתני מעורב, אופיו והתנהגותו הם תוצאות ארוכות טווח של קיבוץ גלויות ונימתו חיובית כלפי הגלובליזציה ורואה בה חלק מתהליך שאך טיבעי שיקרה ובפרט עבור ישראלים, שהרי העבר היהודי טמון בנדודים בין גבולות וארצות. הנדודים הללו הולידו גם העברה של תרבות, אוכל , שפה, ידע, מוצרים , סחורות וכסף. מה שכיום הכל זמין , קצר ומהיר יותר .

איל מדגיש את חשיבות הליברליות והפתיחות לשם הישרדות לאורך זמן והיטמעות מוצלחת במגוון הגלובלי ומסמן את הגזענות והשחיתות כהיפך מעקרונות הגלובליזציה, שישראל, תלויה בהם לדידו. מבחינה עולמית תופס הפלורליזם מקום בספרו, בדמות היכולת של כל אינדיבידואל על פני כדור הארץ לאחוז בפריטים המצויים ומיוצרים במקום אחר, להיחשף לתרבויות אחרות, דעות ורעיונות ולהפוך לאיש העולם הגדול. לא מכיוון שעבר ממדינה למדינה באופן פיזי, אלא משום היכולת לצרוך סחורות באופן מידי ולהתוודע אל האחרים שנמצאים במדינה שכנה או רחוקה. איל מדגיש את חשיבות קבלת האחר והזרות , בקשה לאמץ את השונה ולסגת מגילויי גזענות, דחיית האחר .

איל נוקט בגישה הפלורליסטית, שמבהירה כי קשרי הגומלין בין פרטים וקבוצות הם בעצם אלו שמתווים את הפוליטיקה. (הניצחון של טרמפ, הברקזיט בבריטניה, תורכיה ויוון מהוות מרכז למהגרים בתמורה לתמיכה כלכלית של האיחוד האירופי) גישה זו תופסת את החברה כמשחק פוליטי בין קבוצות אינטרס שונות שמקיימות יחסי גומלין שיתופיים ותחרותיים. לכל קבוצה יש עוצמה משלה ואין עדיפות מובנית לקבוצה אחת על האחרות, כלומר, הקבוצות השונות מאזנות זו את זו. לפי גישה זו החברה מוכרת כ"חברה פלורליסטית" כאשר היא מתפקדת כחברה פתוחה בעלת מגוון תרבותי אשר יש בה הכרה ולגיטימציה להבדלים ביניהן, תוך שימור מורשתן התרבותית, ואשר מאפשרת לקבוצות השונות לשמור על ייחודן, כבודן ומעמדן. חברה פלורליסטית נזקקת למערכת חברתית הדוגלת בערכי שוויון וסובלנות ובנכונות לחיות יחד מתוך כבוד הדדי, הכרה הדדית והסכמה בין הקבוצות השונות. כאשר הקיטוב גדל והחברה מתפלגת למספר מחנות הנמצאים ביחסי קונפליקט, החברה הופכת לחברה משוסעת.

גישה מחקרית השונה מגישתו של איל, הנה הגישה המרקסיסטית המשקפת את המציאות הקפיטליסטית שלפיה קיים קונפליקט בין שני כוחות מרכזיים, הבורגנים בעלי אמצעי הייצור, ומעמד הפועלים המדוכא שתלוי באמצעים אלה. הגישה מכילה בתוכה יסוד של הרס עצמי, מכיוון שזו מעדיפה תחרות על פני שיתוף, שיכלול של אמצעי הייצור על מנת לחסוך בכוח אדם ולייצר יותר ויותר סחורות . עפ"י גישה זו ניתן לנתח את השינוי בסין ובהודו, ההשתלבות בתהליכי הגלובליזציה הביאה אותם לצמיחה הנובעת מכניסה של השקעות מחוץ למדינה, ומפתיחת השוק הגלובלי הגדול לייצוא מוצריהן. ההשקעות המגיעות מחוץ למדינה והייצוא

הגדל מגדילים את ההון של המדינה ואת תהליכי הייצור ומשפיעים בכיוון של הגדלת הצריכה של התושבים. יחד עם זאת הצמיחה הכלכלית אשר תרמה לרווחתם של בעלי ההון והחברות הגדולות, מאלצים את המעסיקים לנסות ולהוריד את מחיר מוצריהם על ידי העסקת עובדים זולים יותר, ועל כן פונים המעסיקים לקבוצות החלשות בחברה. העסקת העובדים נעשית בצורה מחפירה כדי לחסוך בעלויות. מיותר לציין שבמקרים רבים העובדים אינם מקבלים תנאים סוציאליים מינימליים, כגון ימי מנוחה, חופשה, הגבלת שעות ועוד.

ספרו של איל שיצא בשנה שעברה, קיבל מקום נכבד בביקורת הספרותית בעיקר מצד אנשי רוח חברה ועיתונאים. חברת הכנסת לשעבר שלי יחימוביץ, פרסמה ביקורת על ספרו של איל באתר החדשות (Ynet 2018)

יחימוביץ מציינת את ההיבטים השונים שאיל מציג בפנינו, מחד התפעמות לדבריה מהתמורות התודעתיות הנאורות, הידע והסחר היעיל ומאידך, הוא מציג את אי השוויון חוסר הצדק, הניצול, הרס הסביבה והאיום על חוזקו של מעמד הביניים. כפי שניתן להבין מכותרת המאמר "המרד נגד הגלובליזציה נדב איל מרתק", יחימוביץ מתייחסת בעיקר לאופן בו מתאר ומנגיש המחבר את דבריו לקוראים ואת האיזון שהוא עושה בין התמורות והיתרונות של תהליך הגלובליזציה לבין המחירים הכבדים שהוא גובה. יחימוביץ מציינת את הבחנתו של איל בנוגע לתהליך ההיסגרות שקורים בעולם במובנים של תנועות הנגד שקמו אל מול הגלובליזציה, עליה בלאומנות ברחבי אירופה ואף בארה"ב ואת הפיכתם של הגבולות הבין מדינתיים ללא רלוונטיים כאשר מדובר בהסתגרות מפני וכלפי הגירה, תופעה שרווחה בעולם משחר ההיסטוריה בנדידת שבטים ותרבויות. יחימוביץ רואה בספרו של איל קריאה חשובה לעשיית תיקון עמוק לשם שמירה על הקידמה, התבונה והנאורות ומתעכבת על האליה וקוץ בה, שהיא הגלובליזציה בעינה. מצד אחד יש החדשנות שעוברת ממקום למקום בצורה מהירה וכפועל יוצא מזה ישנה הפגיעה בסביבה. ההתנגדויות לגלובליזציה ששואפות להחזיר את העולם מאות שנים אחורה, לשמרנות ומסורות, קודרת, פרימיטיביות, גזענות, בערות, ריקבון והזנחה, מעשי טבח. בעצם אל תום עידן הנאורות הליברלית, שהביא ועודו מביא לשגשוג ולפריחתה של האנושות. וכל רעיונות האנטי-קדמה האלה מועברים, באופן אבסורדי, באמצעות הכלי המפואר הגלובליזציה ומהם יש להישמר.

יחימוביץ מדגישה את הניצול והעושה שרואה איל בתפקידו כעיתונאי בעולם ומהירה מהסכנה שבהתמוטטות מעמד הביניים והסכנות שבשיטת העסקה הגלובלית. אומנם יחימוביץ מציינת כי ישנן אי הסכמות בינה לבין חלקים מן הכתוב אך באופן כללי יחימוביץ מאמצת את גישתו הפלורליסטית של איל נראה שהיא מתחברת לרעיונות הספר ומאמצת לחיקה את רעיונותיו של איל, בעיקר אלו המדברים על הצדדים האפלים יותר של גלובליזציה והקריאה לשמירה על הקידמה והתודעה המודרנית.

ביקורת נוספת על ספרו של איל, תומר פרסיקו, (המרד הכלכלי והזהותי נגד הגלובליזציה) פרסם מאמר ביקורת, מעבר לפירגון שאיל מקבל שם על טיב הספר ואיכותו, פרסיקו מתייחס לכמות המידע שאיל נותן לקורא ולעמדה המפוכחת שהוא מפגין כלפי תהליכי הגלובליזציה. מבחינת פרסיקו הניתוח של איל אמנם מעמיק ומומחש בדוגמאות רבות, אולם מתמקד בפן הכלכלי ובסיבות הכלכליות שהובילו לפרוץ "המרד", עליית קולות ההתנגדות השונים ברחבי העולם אל מול תהליכים של מודרניות והאחדה גלובלית. פרסיקו אומנם ממליץ על קריאת הספר, בעיקר על מנת להבין את התהליכים שמתרחשים במאות האחרונות, את תפיסתו של איל למתרחש על סמך תחקיר עיתונאי מעמיק וחוויותיו האישיות.

פרסיקו בדומה ליחידות מתייחס לקריאתו של איל להשכיל ולשמור על הישגי הקדמה בכל מחיר, אך מסתייג באומרו שהדמוקרטיה הליברלית כרוכה במחירים לשלם ומערער על קביעתו של איל כי המודל המצליח ביותר הוא גלובליזציה בעולם עם רוב דמוקרטי ליברלי (איל, עמ' 339)

פרסיקו מתייחס לכבוד וזהות כמרכיבים מהותיים אשר עשויים למלא את מקומה של החירות אם הם מובטחים לאחרים, בעיקר במדינות לא מערביות. הוא מדגיש כי העולם המערבי הפך את האוטונומיה האישיה והכבוד האישי ליעדים.

בניגוד ליחידות מתייחס שביקורתה מצומצמת, בראיה של הסתכלות מקומית יותר ומעיניים של המתרחש בישראל ופחות בראיה גלובלית, פרסיקו מאפשר פרספקטיבה רחבה יותר והביקורת שלו נובעת מהגישה המעמדית, ומכניס את רכיב הזהות שלצד הרכיב הכלכלי, אשר מביא נקודת מבט שונה על הספר בהתייחס לאיבוד זהות והמשמעות לה.

הקריאה בספרו של איל מעניקה מידע רב ומציגה באופן קריא וברור תהליכים כלכליים שהתרחשו מאות שנים בהיסטוריה האנושית, לדעתי הוא הצליח לשרטט ולבנות רצף הגיוני של התפתחות תהליך הגלובליזציה ולהציג לקורא את שני צידי המטבע. היתרונות והתמורות שחולל התהליך והעתיד שטמון בו, לצד החסרונות, העושה, הניצול וחוסר השיוון שממשיך להתקיים. העולם המערבי ממשיך להיות זה ששולט בעוגה הכלכלית, החברתית והתרבותית ואיל מצליח להמשיג ולהמחיש את הפערים בין מדינות אפריקה ואסיה, אפילו סין, שהופכת למעצמה כלכלית רבת עוצמה, לבין מדינות המערב. הכסף הגדול עדיין נמצא במערב והניצול עודנו מתרחש בידי גופים מערביים, המנצלים משאבים אנושיים וטבעיים לשם הגדלת הונום ורווחיהם.

כאשר איל ממחיש את התהליכים העולמיים הוא עושה זאת באופן מעמיק, לא חוסך בדוגמאות ופרטים חיוניים ומצליח לטעמי להעביר את המורכבות שטומנת בחובה הגלובליזציה. מצד אחד, הישגי הגלובליזציה הקפיטליסטית הן מעבר לכל ויכוח. כפי שמתאר איל, אם ב-1950 מעל 70% מהאנושות חיה בעוני מוחלט, כיום מדובר בפחות מ-15%. אם ב-1950 שני שלישים מהעולם היו אנאלפביתים, היום 85% מהאנושות יודעים קרוא וכתוב. תמותת תינוקות וילדים היא בשפל חסר תקדים וכן תמותה ממחלות שונות. אלו השיגים עצומים ללא כל ספק. מצד שני, אותם תהליכים שהביאו לכך גם פוררו תרבויות, קהילות וזהויות מקומיות, והחליפו אותן בגרסה מקומית של התרבות המערבית המודרנית. אותם תהליכים גם הביאו לנראות גדולה יותר של הפערים הכלכליים בין המערב לשאר העולם וגם בין אזורים שונים בתוך המערב. הם גם הביאו שינויים במשק המים ובאקלים שמסכנים את חייהם של מיליונים.

בעזרת כתיבתו המרתקת מצליח איל לאפיין את תופעת הגלובליזציה על שלל פניה – הכעורים והמוצלחים כאחד.

אסיים בהסכמה עם אמירתו של איל בדבר השמירה על הקידמה, יחד עם זאת אנו צריכים להיות ערניים לתהליכים שקורים ולהבין את הטוב והרע שהגלובליזציה מביאה עימה.

ביבליוגרפיה

"המרד נגד הגלובליזציה", נדב איל .

יחימוביץ, ש "המרד נגד הגלובליזציה": נדב איל מרתק פורסם ב-8.6.2018 באתר Ynet .

פרסיקו, ת. המרד (הכלכלי והזהותי) נגד הגלובליזציה – על ספרו של נדב איל.

